

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 317/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej PBLegal Advokátska kancelária s. r. o., Poľana 767/1, Humenné, proti uzneseniam Okresného súdu Prešov č. k. 2Cbi/29/2016-534 z 15. júna 2020 a č. k. 2Cbi/29/2016-578 z 28. februára 2023 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami o výške náhrady trov konania v obchodnom spore, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Žalobca sa proti sťažovateľke – [REDAKOVANÉ] podľa zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“) domáhal určenia, že ním do konkurzu prihlásené pohľadávky sú nesporné a zistené. Táto žaloba bola právoplatne zamietnutá a sťažovateľke bola priznaná náhrada trov konania v plnom rozsahu. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením vyššieho súdneho úradníka okresného súdu z 15. júna 2020 bola sťažovateľke priznaná náhrada trov konania 1 688,20 eur, keď pri určení základnej sadzby tarifnej hodnoty na 1/13 výpočtového základu okresný súd vychádzal z § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

3. Na sťažnosť sťažovateľky okresný súd uznesením sudcu z 27. januára 2022 rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka zmenil a sťažovateľke priznal náhrada trov konania 54 518,54 eur, keďže na vec treba použiť od 1. januára 2018 účinný § 32 ods. 12 zákona o konkurze, podľa ktorého sa výška trov takéhoto konania nemá určovať podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, ale z výšky spornej pohľadávky. K intertemporálnemu § 206g ods. 1 zákona o konkurze okresný súd uviedol, že ho nie je možné aplikovať, pretože právna úprava účinná do 31. decembra 2017 neobsahovala normu, ktorá túto otázku upravovala. Keďže nárok na náhradu trov konania je procesným nárokom, na tento právny vzťah je nutné aplikovať procesnoprávnu normu účinnú v čase rozhodovania o výške náhrady, teda § 32 ods. 12 zákona o konkurze v účinnom znení. Okresný súd uzavrel, že sťažovateľke patrí náhrada trov za päť úkonov právnych služieb do 31. decembra 2017 podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky z neurčitej hodnoty a za šesť úkonov právneho zastúpenia po 1. januári 2018 podľa § 32 ods. 12 zákona o konkurze z celkovej uplatnenej pohľadávky.

4. Proti tomuto uzneseniu podal žalobca ústavnú sťažnosť, o ktorej bolo rozhodnuté nálezom ústavného súdu č. k. III. ÚS 154/2022 z 12. mája 2022 tak, že ním boli porušené ústavné práva žalobcu. Ústavný súd vychádzal z toho, že zákon o konkurze do konca roka 2017 neobsahoval normu, podľa ktorej za právne zastupovanie v spore o určenie popretej pohľadávky patrí náhrada tarifnej odmeny určená podľa výšky prihlásenej pohľadávky a pred koncom roka 2017 bolo ustálené, že základná sadzba tarifnej odmeny sa určovala na 1/13 výpočtového základu podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Preto žalobca mohol legitímne očakávať, že náhrada trov právneho zastúpenia bude určená takýmto spôsobom. Podľa ústavného súdu výklad intertemporálneho § 206g ods. 1 zákona o konkurze, na základe ktorého okresný súd pri náhrade trov konania vychádzal z novelizovaného § 32 ods. 12 zákona o konkurze, nerešpektuje nielen účel zmeny zákona o konkurze, no predovšetkým legitímne očakávania žalobcu.

5. Po vrátení veci okresný súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením zamietol sťažnosť sťažovateľky proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, ktorým jej bola priznaná náhrada trov právneho zastúpenia 1 688,20 eur. V odôvodnení okresný súd odkázal na závery ústavného súdu z nálezu č. k. III. ÚS 154/2022 a dospel k správnosti rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka.

III.

6. Podľa sťažovateľky namietané uznesenie okresného súdu sa odvoláva na záver nálezu ústavného súdu, no tento nálezh nemá oporu v platných právnych predpisoch, ktoré sa na vec vzťahujú, a ústavný súd v rozpore so svojou judikatúrou nahradil právny názor okresného súdu vlastným názorom. Podľa sťažovateľky okresný súd mal aplikovať § 32 ods. 12 zákona o konkurze v znení účinnom od začiatku roka 2018 tak, že tarifnú odmenu mal určiť z čiastky prihlásenej pohľadávky. Je tomu tak preto, že jeho nárok je procesný, novela zákona o konkurze potom, ako sa rozchádzali názory všeobecných súdov, jasne stanovila, ako sa má určovať náhrada trov, a táto procesná úprava je okamžite aplikovateľná. Podľa sťažovateľky nie je dôvod aplikovať intertemporálnu normu § 206g ods. 1 zákona o konkurze, keďže zákon o konkurze do konca roka 2017 neobsahoval normu, ktorá by túto otázku upravovala. Sťažovateľka ďalej polemizuje s nálezom ústavného súdu a poukazuje na spôsob, akým žalobca nadobudol prihlásenú pohľadávku.

IV.

7. Rozhodovacia činnosť ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiam civilných súdov o náhrade trov konania vychádza z toho, že skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňovateľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00). Na tento výklad nadväzuje rozhodovacia činnosť ústavného súdu, ktorá zdôrazňuje jeho zdržanlivosť k výkladu zákonného práva o náhrade trov konania, keďže problematika trov konania má akcesorickú povahu, a preto sa k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania treba uchýľovať iba výnimočne pri zistení extrémnemu zásahu do základného práva (II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, IV. ÚS 40/2011).

8. Ústavná sťažnosť sa týka veci, v ktorej už ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľkou za správny považovaný právny názor o tom, že na určenie základnej sadzby tarifnej odmeny v spore o určenie popretej pohľadávky, ktorý začal pred koncom roka 2017, treba použiť § 32 ods. 12 zákona o konkurze v znení účinnom od začiatku roka 2018, nie je v súlade s ústavnými právami žalobcu. Treba len zopakovať, že zákon o konkurze účinný do konca roka 2017 neobsahoval osobitné pravidlo určujúce výpočtový základ pre náhradu trov právneho zastúpenia v konaní o určenie popretej pohľadávky. Pojem „predpisy účinné do 31. decembra 2017“ v § 206g ods. 1 zákona o konkurze nemožno stotožniť len so skoršou výslovnou právnou úpravou, keďže o náhrade trov v obdobných sporoch sa rozhodovalo aj pred koncom roka 2017. Práve k týmto normám smeruje § 206g ods. 1 zákona o konkurze. Tak ako bolo uvedené v náleze č. k. III. ÚS 154/2022, bolo účelom novej právnej úpravy zaviesť nové pravidlá s tým, že na už začaté konania sa použijú normy spred konca roka 2017.

9. Nielen žalobca, ale aj sťažovateľka mohli legitímne očakávať, že výška základnej sadzby tarifnej hodnoty sa v spore, ktorý začal ešte v auguste 2016, určí podľa v judikatúre prevažujúceho záveru, teda podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky tak, ako to vyplýva z § 206g ods. 1 zákona o konkurze, ktorý nemožno vnímať inak ako výnimku zo zásady okamžitej použiteľnosti procesného práva. Takáto výnimka nie je, pokiaľ ide o účel, bez významu. Jedným zo základných prvkov náhrady trov konania je ich predvídateľnosť, ktorá spočíva v tom, že strany musia mať predstavu o tom, s akými následkami v podobe náhrady trov konania sa bude spájať ich prípadný procesný neúspech. Hoci táto požiadavka nie je v rozhodovaní o náhrade trov konania často dodržiavaná, čoho dôkazom je množstvo otázok náhrady trov konania, s ktorými sa ústavný súd stretáva v množstve ústavných sťažností, nie je dôvod na to, aby zlyhávanie v predvídateľnosti právnej úpravy bolo narušované takými konštrukciami, ktoré menia pravidlá určovania náhrady trov konania počas prebiehajúceho sporu.

10. Výklad § 206g ods. 1 zákona o konkurze, ktorý zvolil okresný súd po náleze ústavného súdu, je výsledkom správneho vyváženia kolidujúcich základných práv žalobcu a sťažovateľky. Nie je žiaden dôvod na revíziu skoršieho záveru ústavného súdu v náleze č. k. III. ÚS 154/2022. Preto možno vylúčiť, že by ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením došlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľky. Ústavná sťažnosť v rozsahu proti uzneseniu sudcu z 28. februára 2023 je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnutá.

11. Ústavná sťažnosť vychádza zo zaujatého neporozumenia argumentácii predchádzajúceho nálezu ústavného súdu, v ktorom bolo vysvetlené, prečo výklad sťažovateľky naráža na ústavné práva žalobcu. Agitačné heslo argumentácie sťažovateľky o nedostatku opory v platných právnych predpisoch je autentickým prejavom jej nevhodného porozumenia predchádzajúceho nálezu bez toho, aby bola schopná formulovať uchopiteľnú predstavu o tom, čím malo dôjsť k porušeniu jej ústavných práv. To sa prejavuje i v tom, že sťažovateľka porušenie svojich ústavných práv identifikuje i v rozhodnutí vyššieho súdneho úradníka, proti ktorému podala sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd uznesením sudcu. Táto opravná právomoc sudcu okresného súdu vylučuje právomoc ústavného súdu rozhodovať o porušení ústavných práv sťažovateľky uznesením vyššieho súdneho úradníka, preto bola ústavná sťažnosť v rozsahu proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci odmietnutá.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júna 2023

Robert Šorl
predseda senátu